

Лілія Кобилянська,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(м. Чернівці)

Liliia Kobylanska,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
(Chernivtsi)
l.kobylanska@chnu.edu.ua
Orcid ID (0000 -0002 - 6872 - 9266)

УДК: 378+377.8.091.3
ББК 74.9

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГУВЕРНЕРСТВА В РОЗВИТКУ ОСВІТИ В ГІРСЬКОМУ РЕГІОНІ

USE OF EDUCATIONAL POTENTIAL OF TUTORSHIP IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN THE MOUNTAIN REGION

У статті йдеться про можливості використання гувернерства в умовах гірського регіону. На сучасному етапі в Україні акцент робиться на індивідуалізації навчально-виховного процесу, що з об'єктивних умов найбільш яскраво виявляється саме у особливих типах шкіл (зокрема, гірських) та специфічних педагогічних системах (гувернерстві). Метою статті є розкрити можливості реалізації освітньо-виховного потенціалу гувернерства як системи індивідуального навчання і виховання у гірському регіоні. Автор висвітлює характерні риси гувернерства, його переваги та недоліки, соціально-педагогічний аспект, перспективи в умовах гірського регіону. Методологічними засадами дослідження є ідеї про людину як найвищу цінність суспільства; теорія наукового пізнання, положення про єдність процесів, взаємовплив і взаємозалежність явищ об'єктивної дійсності, поняття про єдність теорії і практики, загального і особливого, про відносність педагогічної істини і її абсолютність у межах досліджуваного явища; гуманістична парадигма організації навчально-виховного процесу з доцільною орієнтацією на індивідуальність людської особистості.

Висновки: гувернерство як різновид загальної освіти і складова домашнього навчання – багатовимірне освітньо-виховне, соціально-педагогічне та соціокультурне явище, яке свідчить про демократичний характер суспільства загалом та освітньої системи зокрема. Його переваги доцільно використати в діяльності освітніх закладів гірського регіону.

Ключові слова: гірський регіон, школа, гувернерство, педагогічна система, індивідуальний підхід, індивідуальне навчання і виховання, соціально-педагогічний аспект.

The article talks about the possibility of using the governorship in a mountainous region. At the present stage, the emphasis is on the individualization of the educational process, most clearly manifested in particular types of schools (in particular, mountain schools) and specific pedagogical systems (tutorship). The purpose of the article is to reveal the possibilities of realizing the educational and upbringing potential of tutorship as a system of individual training and education in the conditions of a mountainous region. The author reveals the characteristic features of governorship, its advantages and disadvantages, focuses attention on the social and pedagogical aspect of tutorship, its perspectives in the conditions of the mountainous region.

The methodological basis of the research is the conceptual ideas of philosophy, psychology, pedagogy about man as the supreme value of society; the theory of scientific cognition, the provisions on the unity of processes, the mutual influence and interdependence of the phenomena of objective reality, the concept of the unity of theory and practice, the general and the particular, the relativity of pedagogical truth and its absoluteness within the scope of the phenomenon under study; a humanistic paradigm for organizing the educational process with an appropriate orientation toward the individuality of the human person.

The methods of research are theoretical: general scientific (analysis, synthesis, systematization, comparison of scientific sources), which allowed to generalize and systematize the views on the problem, to investigate the degree of its elaboration, to determine the theoretical basis, the conceptual-categorical apparatus; to reveal the essence of tutor activity; empirical (observation, interviews) to identify and take into account the peculiarities of the work of tutors in modern Ukraine.

The author proves that the main functions of a tutor are caring for a child; education of individual education, which all children and special groups need: disabled children, social orphans, gifted children, children from families where parents work abroad and the like. Its activities have a number of advantages that can be used in a mountainous region. This is the flexibility of the work schedule of the home tutor and the mode of the child's activity; personality-oriented model of child education; the possibility of planning activities taking into account the values of the family and the traditions of upbringing; openness and constantly operating system of control over the activities of the tutor. Conclusions: tutorship is a pedagogical system that functions on the basis of a social order and is able to fulfill the educational function assigned to it in cooperation

with other educational institutions, for example, mountain schools and boarding schools in the mountainous region. This is a type of general education and a component of home teaching, a multidimensional educational and educational, socio-pedagogical and social-cultural phenomenon that demonstrates the democratic character of society as a whole and the educational system in particular.

Key words: mountainous region, school, tutorship, pedagogical system, individual approach, individual education and upbringing, social and pedagogical aspect.

В статье речь идет о возможностях использования гувернерства в условиях горного региона. Сегодня внимание акцентируется на индивидуализации учебно-воспитательного процесса, который наиболее ярко реализуется в особенных типах школ (например, горных) и специфических педагогических системах (гувернерстве). Целью статьи является раскрытие возможностей реализации образовательно-воспитательного потенциала гувернерства как системы индивидуального обучения и воспитания в условиях горного региона. Автор анализирует характерные черты гувернерства, его преимущества и недостатки, социально-педагогический характер и перспективы. Методологическими основами исследования являются идеи о человеке как наивысшей ценности общества; теория научного познания, положение о единстве и взаимодействии процессов объективной реальности, теории и практики, общего и особенного, об относительности педагогической истины и ее абсолютности в границах исследуемого явления; гуманистическая парадигма организации учебно-воспитательного процесса с ориентацией на индивидуальность личности. Выводы: гувернерство как разновидность общей системы и составная домашнего образования – многогранное образовательно-воспитательное, социально-педагогическое и социокультурное явление, которое свидетельствует о демократическом характере общества и образовательной системы. Его преимущества необходимо использовать в деятельности учебных заведений в горном регионе.

Ключевые слова: горный регион, школа, гувернерство, педагогическая система, индивидуальный подход, индивидуальное образование и воспитание, социально-педагогический аспект.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Упродовж останніх десятиліть освітньо-виховний простір України характеризується тенденцією до розвитку, яка виявляється, зокрема, й в урізноманітненні діяльності традиційних навчальних інституцій, збагаченні й розширенні їх функцій, технологій роботи, а також відновленні педагогічних систем, що мали значне розповсюдження в минулі століття. Педагогічна реальність, визначальним чинником якої є стан національної системи освіти й виховання, покликала до життя відродження гувернерства як педагогічної системи, головною ознакою якої є максимальне забезпечення особистісно-орієнтованого підходу у навчанні й вихованні з метою саморуку й самоудосконалення особистості. Домашня гувернерська освіта має глибоке історичне коріння, завжди слугувала засобом формування національної еліти, збереження української ідентичності, традиційного світогляду, належності до культури рідного народу та родини. Вона здатна забезпечити повноцінний розвиток сутнісних сил особистості (розуму, інтелекту, здібностей), а на сучасному етапі має й значний соціально-педагогічний потенціал.

Взаємодія традиційних та інноваційних, подекуди – й альтернативних за формою – освітньо-виховних концепцій й інституцій здатна забезпечити досягнення головного завдання реформування освіти – через урахування й творче використання історико-педагогічних здобутків зробити освіту Української держави XXI століття стійкою, потужною, зорієнтованою на найкращі зразки європейських і світових освітніх систем. Гувернерство і гірська школа – оригінальні зразки педагогіки розвитку індивідуальності дитини, у яких (з об'єктивних причин) неможливими стають тенденції усереднення особистості, знеособлення процесу навчання й виховання, відчуження особи від самої себе. Їх взаємодія в умовах гірського регіону потребує детального теоретичного аналізу, емпіричних досліджень задля ефективного використання спільного освітньо-виховного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Стан наукової розробки теми свідчить, що науковці аналізували особливості процесу домашньої освіти та генезу інституту гувернерства (О. Баконіна, А. Белова, М. Денисенко, О. Зверева, І. Іванович, О. Корх-Черба, Т. Кулікова, А. Любжин, Л. Маленкова, Є. Сарапулова, В. Стинська, С. Телюк, Н. Христофорова та ін.); соціокультурні аспекти становлення гувернерства в умовах варіативної освіти (С. Марченко та ін.); психолого-педагогічні основи навчально-виховної діяльності домашніх наставників, гувернерів (І. Іванович, Є. Сарапулова, Б. Свіридов, Т. Тимохіна, Д. Федоренко та ін.); досвід українського народу у родинному вихованні і навчанні (З. Нагачевська, Н. Романюк, Є. Сарапулова, М. Стельмахович, В. Чепурна та ін.). Задля з'ясування сутності означеної проблеми доцільно узагальнити праці, присвячені аналізу функціонування гірських шкіл, І. Будзак, П. Лосюк, Ю. Москаленка, Р. Скульського, В. Хруща, І. Червінської та ін.

Методологічну основу дослідження становлять концептуальні ідеї філософії, психології, педагогіки про людину як найвищу цінність суспільства; теорія наукового пізнання, положення про єдність процесів, взаємовплив і взаємозалежність явищ об'єктивної дійсності, поняття про єдність теорії і практики, загального і особливого, про відносність педагогічної істини і її абсолютність у межах досліджуваного явища; гуманістична парадигма організації навчально-виховного процесу з доцільною орієнтацією на індивідуальність людської особистості. Теоретичною основою дослідження є положення й висновки науковців щодо узагальнення педагогічних основ диференціації та індивідуалізації навчального процесу (В. Анан'єв, В. Галузінський, О. Пехота, Л. Абрамова, Д. Вознюк, Л. Дубровська, В. Миценко, Л. Смальяк, Л. Шапошнікова та ін.), положення особистісно орієнтованого (І. Бех, Є. Бондаревська, І. Зязюн, С. Подмазін, В. Сластьонін) підходу. Методами дослідження є теоретичні: загальнонаукові (аналіз, синтез, систематизація, зіставлення наукових джерел), що дозволило узагальнити та систематизувати погляди на проблему, ступінь її розробленості, понятійно-категоріальний апарат, сутність гувернерської діяльності; емпіричні (спостереження, бесіди) для виявлення та врахування особливостей діяльності гувернерів в сучасній Україні.

Формування мети статті. Метою статті є розкрити можливості реалізації освітньо-виховного потенціалу гувернерства як системи індивідуального навчання і виховання в умовах гірського регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Державні документи й програми останніх років пронизані ідеєю, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, формування покоління, здатного навчатися, удосконалювати життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства. Згідно цього положення, передбачено, зокрема, створення різних типів навчальних закладів задля забезпечення всебічного розвитку дитини як цілісної особистості, її здібностей та обдарувань, формування особистості, здатної до свідомого громадянського вибору. Зазначимо, що сьогодні простежується тенденція до оновлення стратегії і тактики взаємодії педагогів з батьками, зміна її векторів та акцентів, звільнення від надмірної формалізованості. У більшості освітніх закладів є намагання створити широкий розвивальний простір, сприятливий для повноцінного буття дитини в дитячому садку й загальноосвітній школі, розкриття нею своїх сутнісних сил, становлення як активного суб'єкта індивідуальної та колективної діяльності. Все ж, переконані, що у суспільстві завжди буде потреба у фахівцях з індивідуального навчання й виховання з огляду на об'єктивні й суб'єктивні обставини функціонування конкретної родини. Гувернерство як нестандартне педагогічне явище має суттєві переваги перед колективною формою навчання й виховання, які полягають у індивідуальному підході до особистості вихованця, можливості творчого пошуку методик та технологій виховання, своєчасного коригування дій наставника залежно від ситуації виховання.

Разом із тим географічне багатство України стало об'єктивним чинником появи гірських шкіл, які виконують не лише освітню, а й соціокультурну функцію, зберігаючи генетичний потенціал українського етносу у складних умовах регіону. Гірська загальноосвітня школа – визначальний осередок соціально-культурного, інформаційно-технологічного, науково-просвітницького й ідейно-духовного життя територіальної громади [7, с. 305]. Тому проблема функціонування й збереження у гірському регіоні Українських Карпат мережі навчальних закладів, які б забезпечували якісну освіту, доступність і неперервність її здобуття, – нагальне завдання освітянського керівництва. Сьогодні статус гірських шкіл мають близько 600 закладів на території 27 районів у 4-х областях (Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Чернівецькій), у яких навчаються близько 120 тис. дітей. Окрім того, у гірському регіоні працюють 7 гімназій, 3 ліцеї та 209 дошкільних закладів.

Геопсихічні й геоетнологічні особливості горян, їх традицій, звичаїв, родинно-трудова й побутова особливості, природне середовище, відкритість життя, наявність у виховних засадах елементів звичаєвого права – суттєві об'єктивні обставини існування гірських шкіл. Однак, єдина стандартизована шкільна система цілком не здатна урахувати їх, існує невідповідність вимог держави до рівня розвитку освітньої мережі та її реальним станом, який характеризується незадовільним матеріально-технічним, навчально-методичним забезпеченням шкіл. Для гірських шкіл потрібен якісний методичний супровід, відповідні приміщення, інформаційне забезпечення (комп'ютери, мережа Інтернет). Погоджуємося з думкою Л. Прокопів, що у гірських школах неефективною є класно-урочна система навчання [5, с. 302]. І не лише через наявність малочисельних класів та малокомплектних шкіл – це зовнішній прояв проблеми. Такі заклади потребують апробації інноваційних технологій інтерактивного, індивідуального навчання, диференційованого підходу до навчального процесу, нарешті – дистанційного навчання. А це пов'язано із значними фінансовими затратами наявності підготовлених педагогів.

Разом із тим, у гірському регіоні (як і в Україні загалом) існують категорії дітей, яким об'єктивно необхідне індивідуальне навчання. Це – діти з функціональними обмеженнями; соціальні сироти, діти без батьківської опіки, діти з дистантних сімей, у яких відсутність повноцінної родини подекуди компенсується наявними матеріальними засобами (сім'ї заробітчани), обдаровані діти. Для них домашній учитель, наставник, педагогічний працівник, здатний надати певні консультативні освітні послуги чи стати у пригоді батькам чи особам, що їх замінюють, у разі виникнення виховних утруднень, – життєво важливий.

Сьогодні проблеми гірських шкіл аналізуються на найвищому державному рівні. Так, 12.07.2017 р. на засіданні Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України обговорювались ці питання; вирішено розробити Концепцію сільської загальноосвітньої школи, у якій особливо окреслити місію та роль гірської школи як осередку збереження відповідних традицій, що розвиваються в нових умовах. Акцент у організації навчального процесу повинен робитись на новітні інформаційні технології (освітнянський телевізійний канал, розвиток Інтернет-мережі). За умови необхідності збереження гірських шкіл увага звернена на необхідність передбачення індивідуальних форм навчання для повноцінної реалізації профільного навчання, включаючи очно-заочні, інформальні, дуальні (дистанційні, екстернатні) форми, розвиток вечірньо-змінних шкіл та навчально-консультативних пунктів. Примітно, що на цьому ж засіданні мова йшла про проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту» у контексті розширення можливостей для створення та діяльності дошкільних навчальних закладів різних форм власності. Зазначено, що слід підтримувати т. зв. корпоративні дошкільні заклади (на засадах державно-приватного партнерства), ДНЗ компенсуючого типу, врегулювати функціонування інклюзивних груп, доповнити перелік учасників навчально-виховного процесу, (йдеться про сімейних вихователів і педагогів).

До вирішення проблем гірських шкіл активно долучилось громадське об'єднання Фонд «Відкрита політика». Однак, на нашу думку, деякі висновки мають дискусійний характер. До прикладу, стаття нової редакції Закону «Про освіту» щодо сімейної (домашньої) освіти не завадить розвитку гірських шкіл, як про це твердять представники фонду, водночас забезпечить максимальне отримання освітніх послуг усім категоріями дітей, що проживають у гірському регіоні (без виключення!).

Задля розуміння «точок дотику» між гувернерством та діяльністю особливого типу навчальних закладів – гірських шкіл – важливо окреслити його характерні ознаки, переваги, проблемні місця та наявні перспективи. Важливим є також аналіз світового, зокрема, американського досвіду організації домашнього навчання, зокрема, й у гірських регіонах [2].

Після двох десятиліть, що минули з часів руйнування радянської освітньо-виховної системи, українська освіта ХХІ століття намагається, глибоко реформувавши основні ланки, сформувати нове покоління громадян, відроджуючи та запроваджуючи альтернативні моделі й форми здобуття освіти. Індивідуальне навчання й виховання серед них займає особливе місце. Вітчизняні дослідники визнають, що гувернерство має глибоке історичне коріння й виникло з суспільної потреби, а його легалізація сьогодні зумовлена не лише формуванням в суспільстві певного соціального прошарку заможних сімей, а «...проблема значно глибша і серйозніша – на теренах України починає відроджуватися інститут фахівців індивідуального виховання й навчання» [4, с. 248]. Гувернерство не належить повною мірою ні до родинної, ні до державної системи виховання, адже, задовольняючи освітньо-виховні запити окремої родини, у цілому виконує державне освітнє «замовлення» – формує інтелектуальну високоморальну особистість у сім'ї, а отже, відчутно впливає на морально-інтелектуальний розвиток й обличчя нації. Сьогодні для української освітньої теорії і практики важливим є усвідомлення педагогічного потенціалу гувернерства як системи, що здатна забезпечити індивідуальну траєкторію освітнього, виховного та особистісного розвитку дитини. Гувернерство – феномен соціальної сфери сучасного суспільства, головною характеристикою якого є індивідуалізація виховання й навчання дітей в умовах родини, що здійснюється спеціально запрошеним педагогом.

Незважаючи на те, що гувернерство – особлива форма домашньої освіти та виховання, воно реалізує й загальносуспільні цілі. Дві форми виховання – сімейна та суспільна – співіснують протягом століть, взаємодіючи між собою, а домашнє наставництво розглядається як тенденція соціальної взаємодії, соціальний механізм розвитку сімейного та громадського виховання й освіти. Гувернерство вирішує суспільні завдання в індивідуальній формі, у ньому консолідовані запити сім'ї, її освітній вибір, тобто така альтернативна освітньо-виховна система може трактуватися як соціокультурний механізм вирішення протиріч між свободою і необхідністю у соціалізації особистості.

Гувернерське навчання й виховання дитини – це освітньо-виховна система, яка відповідає наступним вимогам: єдність навчання й виховання; особистісно-орієнтована комфортна взаємодія педагога з дитиною; використання передових педагогічних технологій. Це – цілеспрямована діяльність, спрямована на розвиток творчих здібностей і формування системи знань; виховання, освоєння соціального досвіду як основи для всебічного розвитку особистості. Її мета пов'язана насамперед із збереженням здоров'я дитини, розвитком дитячих природних потреб, здібностей, особистісних якостей, необхідних для виживання в постійно змінному соціумі, що забезпечить їй безболісне входження у доросле життя [1, с. 10–11]. Гувернерству притаманні усі ознаки системи, оскільки воно являє собою цілісну одиницю з певним порядком розташування і зв'язків її складових. Цими складовими є індивідуальне навчання та індивідуальне виховання дитини в умовах родини. Є. Сарапулова виокремлює 14 психолого-педагогічних особливостей діяльності домашнього наставника й твердить, що гувернерство доцільно визначати як цілісну педагогічну систему та окрему галузь педагогіки, що вивчає особливості індивідуалізованого формування в домашніх умовах освіченої, гармонійно розвиненої, комунікабельної особистості з активною життєвою позицією [6, с. 231].

Для гувернерства як форми індивідуального навчання та виховання дітей притаманні такі ознаки: виховання й навчання дітей є індивідуалізованим; освітньо-виховний процес відбувається в домашніх умовах або в освітньо-виховній установі типу, де створюється мікроклімат, наближений до умов родинного виховання; педагогічний процес організовується так, щоб діти сприймали гувернера одночасно як вихователя та учителя й близьку людину, авторитет якої є не нижчим, ніж авторитет батьків. У цій педагогічній концепції, з одного боку, автономно від інших освітніх систем чи у взаємодії з ними забезпечується всебічна і якісна освіта, виховання, соціалізація та розвиток окремих категорій дітей, а з іншого – дитина росте й розвивається в умовах гармонійного сімейного освітньо-виховного середовища.

Сучасність висуває потребу нового фахівця цієї сфери – соціального гувернера, який має реалізовувати індивідуальний підхід у соціальному вихованні, активізувати соціальний розвиток особистості. Таке поєднання уможливорює оптимізацію споконвічного протиріччя між особистісним та соціальним розвитком, а оскільки соціальне виховання – складова гармонійного розвитку особистості, то індивідуальний підхід гувернерства стає актуальним у соціальному вихованні, зокрема, якщо йдеться про процес індивідуалізації на підґрунті адаптації та інтеграції в соціум як ієрархії соціального розвитку особистості. О. Шароватова переконана, що метою діяльності соціального гувернера є не лише здійснення процесу передачі знань, накопичених попередніми поколіннями, а як фахівця, що надає допомогу в соціалізації дитини, її залученні до соціального середовища шляхом його прийняття і перетворення відповідно до її потреб і можливостей, індивідуальних рис, здобутків й соціального досвіду в найширшому його розумінні [8, с. 7]. З погляду Н. Максимовської, соціально-педагогічний аспект діяльності гувернера відбивають наступні особливості: формування у вихованця адекватної самооцінки, культуровідповідність виховання, підготовка вихованця до активної практичної діяльності, урахування вікових та гендерних аспектів виховання [3, с. 12–14].

Розвиток гувернерства як педагогічного явища в сучасній Україні характеризується певними тенденціями: по-перше, гувернерство займає проміжне місце між загальноосвітньою системою й виключно індивідуальним напрямом освіти, оскільки сучасні діти здебільшого відвідують школу й гувернер виступає в ролі «додаткового помічника». Лише виняткові обставини примушують батьків залучати до суто домашньої освіти гувернерів-учителів, які в змозі надати певний стандарт освіти в обмежених умовах (діти з обмеженими можливостями

або ті, які мають важкі хронічні захворювання), По-друге, функції організації виховання та його координації є одними з провідних для сучасного гувернера; по-третє, діяльність гувернера в родині обмежена віком дитини (дошкільний або молодший шкільний вік); по-четверте, іноді функції гувернера збігаються з функціями інших фахівців (дефектологом, сімейним соціальним педагогом) [3, с. 12–13].

Соціально-педагогічний аспект гувернерства полягає також у тому, що передбачає соціально-педагогічну діяльність з дітьми різного віку, підтримку людей, які цього потребують, протягом життя (обдаровані, люди з особливими потребами, люди похилого віку та ін.), сприяє формуванню батьківських об'єднань у територіальній громаді, які мають за мету поліпшення виховання дітей та гармонізації умов життєдіяльності соціального середовища; підвищенню педагогічної культури батьків, формування навичок усвідомленого батьківства.

Робота гувернера не вкладається у звичні педагогічні рамки. Сім'я – замкнений психологічний простір, тому його обов'язки значною мірою залежать від її особливостей, зокрема кількості дітей, зайнятості батьків, сімейних уявлень і традицій про виховання та освіту тощо. Типовими функціями є догляд за дитиною; виховання; індивідуальне навчання, однак він не повинен забувати й про інші свої професійні обов'язки, наприклад, здійснення діагностичної чи психотерапевтичної функцій. Вони природно урізноманітнюються, якщо гувернер працює у сім'ї, де є дитина-інвалід чи дитина з хронічними хворобами. Освітньо-виховна діяльність сучасного гувернера має ряд переваг, до них віднесені: гнучкість графіка роботи домашнього наставника й режиму діяльності дитини; можливість розширення освітнього простору й особистісно-орієнтована модель навчання; можливість моделювання технологій роботи гувернера з урахуванням ціннісних орієнтацій сім'ї та національних традицій виховання; відкритість та постійно діюча система контролю за діяльністю гувернера.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, гувернерство – педагогічна система, яка функціонує на основі соціального замовлення і здатна виконувати покладену на неї освітньо-виховну функцію у взаємодії з іншими освітньо-виховними закладами, створюючи умови для самореалізації, соціальної адаптації, мотиваційного та творчого розвитку й самовизначення особистості. Як різновид і водночас складова домашнього навчання в його класичному розумінні, це – багатовимірне освітньо-виховне, соціально-педагогічне та соціокультурне явище, яке свідчить про демократичний характер суспільства загалом та освітньої системи зокрема. Воно потребує подальшого законодавчого узгодження й утвердження, теоретичного обґрунтування й можливостей практичного втілення, адже забезпечує особистості якісну, вільну від обмежень та формальностей, освіту, з урахуванням здобутків традиційних навчальних закладів та особливого життєвого простору – сім'ї. Розвиток досліджень проблеми бачиться у необхідності аналізу діяльності гувернера в особливих освітньо-виховних середовищах, зокрема, й в умовах гірської школи.

1. Кобилянська Л. І. Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх гувернерів: навч.-метод. посіб. /Л. І. Кобилянська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 248 с.
2. Лещенко А. Педагогічний процес в умовах американської домашньої освіти / А. Лещенко // Вісник Глухівського педагогічного університету : зб. Наук. праць. – Глухів : ГДПУ, 2006. – Вип. 7. – С. – 16–20.
3. Максимовська Н. О. Гувернерство в сучасних умовах: соціально-педагогічний аспект / Н. О. Максимовська // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2009. – № 3. – С.11–16.
4. Нові форми здобуття дошкільної освіти / [автор-упоряд. Л. А. Грицюк, М. І. Каратаєва]. – Тернопіль : Мандрівець, 2005. – 256 с.
5. Прокопів Л. Фактори розвитку малочисельної сільської школи Івано-Франківщини / Л. Прокопів // Гірська школа Українських Карпат. – 2013. – № 8–9. – С. 301–303.
6. Сарапулова Є. Г. Психолого-педагогічні основи навчально-виховної діяльності гувернера / Євгенія Геннадіївна Сарапулова. – К. : МАУП, 2003. – 264 с.
7. Червінська І. Б. Інноваційні підходи до формування творчого потенціалу особистості в умовах соціокультурного середовища гірської школи / І. Б. Червінська // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 3 (47). – С. 303–314.
8. Шароватова О. П. Підготовка соціальних педагогів до гувернерської діяльності: автореф. ... дис. канд. пед. наук: 13.00.05 / Шароватова Олена Павлівна. – Луганськ, 2010. – 20 с.

Reference

1. Kobylianska L. I. Suchasni pedahohichni tekhnolohii pidhotovky maibutnix huverneriv: navch.-metod. posib. / L. I. Kobylianska. Chernivtsi : Chernivetskyi nats. un-t, 2012. 248 s.
2. Leshchenko A. Pedahohichniy protses v umovakh amerykanskoj domashnoi osvity / A. Leshchenko // Visnyk Hlukhivskoho pedahohichnoho universytetu : zb. Nauk. prats. Hlukhiv : HDPU, 2006. Vyp. 7. pp.16–20.
3. Maksymovska N. O. Huvernerstvo v suchasnykh umovakh: sotsialno-pedahohichniy aspekt / N. O. Maksymovska // Sotsialna pedahohika: teoriia ta praktyka. 2009. № 3. pp. 11–16.
4. Novi formy zdobuttia doshkilnoi osvity / [avtor-uporiad. L. A. Hrytsiuk, M. I. Karataieva]. Ternopil : Mandrivets, 2005. 256 s.
5. Prokopiv L. Faktory rozvytku malochyselnoi silskoi shkoly Ivano-Frankishchyny / L. Prokopiv // Hirska shkola Ukrainskykh Karpat. 2013. № 8–9. pp. 301–303.
6. Sarapulova Ye. H. Psykholoho-pedahohichni osnovy navchalno-vykhovnoi diialnosti huvernera / Yevheniia Hennadiivna Sarapulova. K. : MAUP, 2003. 264 s.
7. Chervinska I. B. Innovatsiini pidkhody do formuvannia tvorchoho potentsialu osobystosti v umovakh sotsiokulturnoho seredovyschha hirskei shkoly / I. B. Chervinska // Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. 2015. № 3 (47). pp. 303–314.
8. Sharovatova O. P. Pidhotovka sotsialnykh pedahohiv do huvernerskoj diialnosti: avtoref. ... dys. kand. ped. nauk: 13.00.05 / Sharovatova Olena Pavlivna. – Luhansk, 2010. 20 s.